

Beretning over arkæologisk undersøgelse af anløbsplads fra yngre germanertid og vikingetid ved

VESTER EGESBORG 2001

(FELT 8-11)

Anløbsplads, yngre jernalder.

NÆM 1997:120

RAS P.3177/96

'VESTER EGESBORG'

Sb. 17

Stednr. 05.04.01.

Vester Egesborg Sogn

Hammer Herred

Storstrøms Amt (tidl. Præstø)

Jf. også tidligere beretninger:

NÆM 1997:120-1997, NÆM 1997:120-1999 og NÆM 1997:120-2000

INDHOLD

Baggrund for undersøgelsen	3
Topografi	3
Udgravningens forløb	3
Metode og dokumentation	4
Målesystem	4
Resultater	5
Hustomter og andre anlæg	6
Konklusion	17

Bilag

- A. Oversigtskort (målebordsblad)
- B. Oversigt Felt 8-11 (1:800 og 1:200)
- C. Makrofossilanalyse (v. A. S. A. Moltsen)
- D. Anlægsliste
- E. Fundliste
- F. Detektorfund
- G. Tegningsliste
- H. Fotoliste
- I. Kopi af rentegninger (flade) (nedsat 50%)
- K. Kopi af profiltegninger (nedsat 50%)

Baggrund for undersøgelsen

Nationalmuseet havde i 1965 gennemført en begrænset prøveundersøgelse på en kystnær mark ved Dybsø Fjord, ca. 1 kilometer syd for landsbyen Vester Egesborg (jf. bilag A). Undersøgelsen blev iværksat efter at dyrlæge Bent Fugl Petersen, Lov, havde indleveret skår af østersøkeramik, bronzegenstande fra germansk jernalder og vikingetid, samt en kufisk sølv mønt. Ved udgravningen fandtes der anlægsspor og kulturlag fra yngre germanertid og vikingetid på stedet.

Det pågældende areal har siden 1993 ligget brak, men står for at skulle genopdyrkes med deraf følgende dybdepløjning. En prøvegravning i 1997 (jf. NÆM 1997:120 (1997) inkl. felt 1, beretning ved cand.phil. Birgitta Gärtner) viste at lokaliteten var mindst 2-3 ha. stor, og at der fandtes både grubehuse og et enkelt treskibet hus. Grundt dyrkningstruslen fandt Det Arkæologiske Nævn, at der var grund til at udgrave pladsen. I 1999 afdækkedes 7600 m² (jf. NÆM 1997:120 (1999) felt 1-6, beretning ved Jens Ulriksen) og i 2001 yderligere ca. 1950 m² (jf. NÆM 1997:120 (2000) felt 7, beretning ved Jens Ulriksen) (jf. bilag B). Undersøgelsen i år 2001 var en fortsættelse af nøddudgravning. Øst for markvejen skulle ca. 11.000 m² frilægges, fordelt på fire udgravningsfelter, felt 8, 9, 10 og 11.

Topografi

Lokaliteten er beliggende inderst i Dybsø Fjord nogle hundrede meter syd for landsbyen Vester Egesborg. Dybsø Fjord er et ganske lavvandet farvand med flere mindre vige og en større, nu inddæmmede fjordarm mod nord til Vejlø. Omtrent 6 kilometer vest for pladsen, der ligger i den absolut inderste del af fjorden, ligger Dybsø, og kun to smalle render giver forbindelse til Karrebæksminde Bugt og Smålandsfarvandet. Mod nordvest er der forbindelse til Karrebæk Fjord og Susåens munding ved Apenæs.

Pladsen ligger på et sandet areal, der skrånede jævnt mod vest til Dybsø Fjord. Mod nord er kysten præget af en bred og flad strand med vidtstrakt strandenge, mens den mod syd og sydøst rejser sig med en markant skrånning. På toppen af denne skrånning ligger gravhøjen Stejlebakken. Syd herfor findes Kallebækkens udløb omgivet af lave strandenge og vådområder. Mod øst falder terrænet mod et mindre vådområde et par hundrede meter væk.

Udgravningens forløb

Undersøgelsen foregik mellem den 18. april og 29. juni 2001. Den ansvarlige udgravningsleder var mus.insp. Jens Ulriksen, mens undertegnede var udgravningsassistent. Derudover deltog fra Institut for Arkæologi & Etnologi (Københavns Universitet) stud. mag. Maja Andresen hele udgravningsperioden og stud. mag. Rikke D. Sørensen fra den 23. april til udgravningens slutning samt museumsassistent Erik Lillienfryd (Næstved Museum) fra den 24. april. I kortere eller længere perioder tilknyttedes amatørarkæolog Søren Terkelsen, Næstved, der dels gik med metaldetektor, dels medvirkede i udgravningen, samt amatørarkæolog Hans Rostgård, St. Merløse. Detektorafsøgningen blev suppleret af Peter Bjørnstrup, Roskilde, og Michael Jensen Roskilde.

Metode og dokumentation

Pløjelaget blev afrømmet med gravemaskine og muldlaget blev samlet i store bunker. Efterfølgende afsøgte jordbunkerne af flere omgange med metaldetektor. Efter tildækning blev feltarealet atter gennemgået for metalgenstande. Dokumentationen af anlægsspor blev tegnet på folie i størrelsesforhold 1:50. I et enkelt tilfælde var der, i forbindelse med udgravningen af et grubehus, anledning til at lave en detailtegning i 1:20 (DT 25, A2750a). Snitte tegningerne af profilerne blev lavet i 1:10, og nummereret fortløbende fra ST166 til ST138. Anlæggene nummereredes fortløbende med arabertal, begyndende med A2479 og sluttende med A3054. De foregående numre hører til udgravningerne i 1997, 1999 og 2000. I forbindelse med undersøgelse af grubehuse fik de til huskonstruktionen hørende stolper almindeligvis samme A-nummer som selve gruben, men forsynedes desuden med et bogstav (f.eks. A2753a). En meget stor del af de påtrufne fyldskifter blev snittet. Fremgangsmåden var nødvendig, da mange dyregange og dybdegående rødder gjorde iagttagelser i fladen tvivlsomme.

Ved snitning kunne mange formodede anlægsspor sløjfes. Omvendt var der tilfælde, hvor noget der lignede dyregange i fladen viste sig at være regulære stolpehuller. Stolpehuller, der indgik i huskonstruktioner, blev snittet, tegnet og tømt. Øvrige stolpehuller blev kun tømt, hvis der var fundet genstande ved snitningen.

Samtlige 37 grubehuse, blev snittet og tegnet med udgangspunkt i en kotenivelleret niveausnor og tømt. Grubehusenes fyld blev soldet og der anvendtes en maskestørrelse på 2 til 4 mm. I perioder med regn var det meget svært at solde, og grubehusene blev på regnvejrsdage gravet med ske. Af hensyn til en eventuel forekomst af smedeskæl og lignende afsøgte solderesterne systematisk med magnet. Fylden opdeltes rutinemæssigt i 10 cm tykke kunstige niveauer. Dette skete for at adskille topfyld, der kan være "forurenede" af yngre materiale i forbindelse med pløjning. Ydermere kan fund fra bundlaget sorteres fra ved den efterfølgende bearbejdning. Genstandene der er fundet i anlæg, nummereres fortløbende indenfor hvert anlægsnummer (f.eks. 2526x1, x2 osv.). Ved beretningens udarbejdelse er fundmaterialet ikke bearbejdet i sin helhed.

Knoglematerialet blev ved beretningsarbejdets start sendt til analyse i Sverige (jf. rapport ved Mia Stewart, Arkeoosteologiska Laboratoriet, Stockholms Universitet). Derfor er det kun enkelte af anlæggene hvortil der er registreret et knoglemateriale. Ligeledes er nogle af genstandene pt. til konservering. De fleste af disse genstande er blevet nummereret og tilført de færdige lister, men numrene er ikke skrevet på/ved fundene. Endelig skal det nævnes, at der blev udført makrofossilundersøgelser fra de to mulige brydegruber A2875 + A2876 (jf. bilag C, rapport ved cand. scient. Annine S. A. Moltsen).

Målesystem

I 1997 etableredes målesystemet med totalstation og blev sikret i forhold til system 34. I år 2001 blev målesystemet reetableret med totalstation og punkterne 90, 104, 130 og 136 blev afsat med jernrør. Målesystemet på felterne blev udlagt med håndholdte målebånd.

I markens sydlige skel fandtes et nedrammet jernrør, der formodedes at være identisk med koordinaterne 500/994 i det lokale målesystem (jf. beretningen 1997). Ved kontrolmåling i 2001 viste det sig at jernrøret i sydskellet ikke havde noget med 1997-målesystemet at gøre. Ud fra det reetablerede målesystem blev punkt 90 udregnet til at være identisk med koordinaten

504/1050 og punkt 130 identisk med koordinaten 554/1050. Nivellering skete i forhold til DNN. Jernrøret i kanten af fyrretræsplantagen mod nord, punkt 3, blev flyttet til det "dobbelte" jernrør i syd skellet, hvoraf det blev vedtaget at det højeste rør skulle være udgangspunkt for alt nivellering på felt 8. Topkoten på jernrøret var +8,85 meter DNN. Omkring 29. maj opdagede vi at nivelleringsapparatet havde en fejlvisning så alle nivellementer til dato var forkerte. Der blev lånt et måleinstrument på Sydsjællands Museum, og felt 8 nivelleredes om !. Koterne på niveau-snorene i grubehusene kunne i nogle tilfælde ikke rekonstrueres. På snitte tegningerne er disse blevet markeret med parenteser, med koterne kan ikke bruges. Ligeledes var der bunker på feltet der forhindrede os i at tage alle fladenivellementerne om. De gamle aflæsninger er derfor på fladetegningerne markeret med parentes. Felt 9 blev nivelleret med fix på jernrøret 504/126: 8,80 meter DNN, og felt 10 + 11 på jernrør 504/1126 aflæst i 8,80 meter DNN.

Undersøgelsens resultater

Felt 8 var det felt, hvor der var flest anlægsspor, idet 29 af de i alt 37 grubehuse og 6 af de 7 treskibede huse lå her. Grubehusene var jævnt fordelt i dette felt. De treskibede huses beliggenhed var overvejende i den sydlige og østlige del af felt 8. Intensiteten af anlæg syntes at aftage i det sydøstlige hjørne.

På felt 10 lå det sidste af de gravningens 7 treskibede huse, men ud over to grubehuse var der her kun spredte stolpehuller, der ikke kunne sættes i forbindelse med huskonstruktioner. I felt 9 og 11 var anlægssporene forholdsvis spredte, og især på felt 11 var det primært grubehusene, der var den dominerende anlægstype. Undergrunden bestod på alle felterne overvejende af gult sand.

Hustomter og andre anlæg

Grube- og stolpehusene er samlet forsynet med fortløbende numre i arabertal, begyndende med hus 70 og afsluttende med hus 113. Lavere numre hører til de foregående års beretninger. For beskrivelserne af hustomterne gælder, at de angivne størrelser og dybder er de maksimale målt ved afgravet overflade. Orienteringen er efter placeringen af de tagbærende stolper. Afstanden imellem de tagbærende stolper er målt fra stolpehullernes centrum. T-nr. angiver original fladetegning, ST- nr. angiver snittegning og DT- nr. er detailtegning.

Hus 3

Grubehus A6

Gravningen af Hus 3 i år 2001 var en tømning af anlægget. Den nord vestlige fjerdedel var udgravet 1997, så ca. $\frac{3}{4}$ af huset manglede at blive undersøgt. I forbindelse med tømningen af anlægget fremkom der tre stolpehuller under husets bund.

Hus 70 + Hus 113

Hus 70

Felt 8

T144,145

ST 196

Grubehus, A2748, 2748a, 2748b.

Oval formet fyldskifte. ca. 3 meter i bredden. Nedgravet ca. 45 cm i undergrunden med jævne sider og flad bund. Hus 70 lå i forlængelse af Hus 113, orienteret østvest. I fladen kunne de to huse ikke adskilles men i profilsnittet fremstod fyldskifterne således, at Hus 113 er yngre end Hus 70

Fund: lille bronzebeslag, jernpincet, bopladskeramik.

Hus 113

Felt 8

T144,145

ST 196

Grubehus, A2747, 2747a, 2747b.

Oval formet fyldskifte. Ca. 3,10 meter ni bredden. Nedgravet ca. 35 cm i undergrunden med jævne sider, flad bund, orienteret østvest.

Fund: bronzearmbånd, jern, bopladskeramik.

Hus 71

Felt 8

T?

ST 196

Grubehus A2628, 2628a.

Rundt fyldskifte med "udposninger" mod syd - udsivning fra fyldskiftet. Ca. 3,32 meter i bredden, der var nedgravet ca. 45 cm i undergrunden med jævne sider og relativt flad bund. Huset var orienteret østvest. Der fandtes kun et stolpehul til huset, A2628a (ca. 30 x 40 cm.) med stejle sider, flad bund.

Fund: meget jern, teenvægt af sandsten, klæbersten, Østersøkeramik.

Hus 72

Felt 8

T?

ST 179

Grubehus A2629, 2629a, 2629b, 2629c.

Orienteret øst vest.

Ovalt fyldskifte med en bredde på ca. 5 meter nedgravet ca. 21 cm i undergrunden. Kan være hårdt nedslidt efter intensiv pløjning gennem mange år på stedet. Tre stolpehuller, er fundet i forbindelse med huset, hvoraf 2629b og 2629c ligger vestligst, sandsynligvis er den ene en udskiftning, men stratigrafien afslørede intet om dette.

Fund: jern, lille orange glasperle, bopladskeramik.

Hus 73

Felt 8

T?

ST 174

Grubehus A2710, 2710a, 2710b, 2710c, 2710d.

Ca. 2,67 meter bredt fyldskifte nedgravet ca. 11 cm i undergrunden. Fladbundet grubehus der sandsynligvis er hårdt nedslidt efter intensiv pløjning på stedet. Orienteringen er nordvest sydøst. De fire stolpehuller det er fundet i forbindelse med Hus 73 er meget forskellige i form og fyld. På baggrund af dette har det ikke været muligt at afgøre hvilke der passer sammen sætvis.

Fund: bopladskeramik.

Hus 74

Felt 8

T136

ST 176

Grubehus A2751, 2751a, 2751b.

Rundt fyldskifte ca. 3,45 meter bredt og nedgravet 35 cm i undergrunden. Jævne sider samt en rund til flad bund. Orienteringen er sydvest nordøst og der erkendtes to stolpehuller ved udgravningen af huset. Gravningen af Hus 74 i 2001, blev en tømning af grubehusets sydlige del. Den nordlige del blev udgravet af Ørsnes i 1963.

Fund: bjergkrystalperle, glasperle, klæbersten, Østersø keramik, jern, benkam, slagger, jernslagge, fiskeknogler.

Hus 75

Felt 8

T?

ST 166

Grubehus, A2625, 2625a

Lille rundt fyldskifte med en bredde på 2,40 meter og nedgravet ca. 57 cm i undergrunden. Der erkendtes kun et stolpehul i forbindelse med Hus 75. Dette var beliggende i fyldskiftets østlige del, og ca. 50 cm dybt. Stolpehul A2581 lå umiddelbart vest for Hus 74, men om dette skal knyttes til grubehuset er uvist.

Fund: bopladskeramik.

Hus 76

Felt 8

T141

ST182

Grubehus, A2607, 2607a, 2607b, 2607c

Rundt fyldskifte, 2,72 meter bredt og nedgravet ca. 21 cm i undergrunden. Jævne sider og flad bund. De tre stolpehuller der fandtes i forbindelse med Hus 76 er meget uens i fylde og form. Dette kan dog skyldes nedslidning efter intensiv pløjning på stedet.

Fund: jernaffald, keramik/skårfragmenter.

Hus 77 + Hus 78

Felt 8

T140

ST181

Grubehuse, Hus 77 = A2757, 2757a, 2757b, 2757c. Bredde ca. 4,10 meter.

Hus 78 = A2759, 2759a, 2759b. Bredde 2,73 meter.

To runde fyldskifter nedgravet henholdsvis 50 cm og 55 cm i undergrunden. Hus 77 og Hus 78 kunne hverken i flade og i profilsnit adskilles. Usikkerhed omkring dette resulterede i nogle af fundene er registrerede som A2757/A2759.

Fund i A2757: bronzeperle, jernfibel, jern, glas, glasperle, keramik, slagger, jernslagget, smedeskæl, fiskeknogler.

Fund i A2759: bronzesmelt, glasperler, teenvægt af sandsten, hvæssesten, keramik.

Hus 79

Felt 8

T144

ST200

Grubehus, A2866, 2866a, 2866b, 2866c

Rund fyldskifte på 3,25 meter bredt og 7 cm dybt. Hus 79's relative lille dybde skyldes sandsynligvis nedslidning efter intensiv pløjning igennem en årrække.

Fund: keramik, trækul.

Hus 80

Felt 8

T140

ST168

Grubehus, A2753, 2753a, 2753b

Lille rundt fyldskifte på 2,55 meter bredt og nedgravet ca. 40 cm i undergrunden med jævne sider og let flad bund. I husets bund fremkom to stolpehuller A2753a og A2753b med orienteringen nordøst sydvest.

Fund: bopladskeramik, jernslagge, trækul.

Hus 81

Felt 8

T139

ST172

Grubehus, A2869, 2869a, 2869b

Lille rundt fyldskifte med en bredde på 2,89 meter og nedgravet ca. 19 cm i undergrunden. Ved husets bund fremkom to stolpehuller A2869a og a2869b orienteret øst vest.

Fund: Jern, konisk teenvægt af keramik, kamfragment, keramik, jernslagge, slagge.

Hus 82

Felt 8

T139

ST203

Grubehus, A2870, 2870a, 2870b, 2870c, 2870d

Rundt fyldskifte nedgravet ca. 54 cm i undergrunden og med en bredde på 3,47 meter. Siderne jævne med en flad bund. Fire stolpehuller var nedgravet i husets bund med en orientering øst vest. Stolpehullerne er placeret sætvis så A2870a + A2870c vender østligst imens A2870b og A2870d er placeret i vestenden af Hus 82. I den sydligste del af huset i niveau 4 + 5 erkendtes et område med sandmuld opblandet med aske. I laget fandtes større stykker knogle, hele stykker trækul samt en bunden fra et lerkar. Desuden fandtes der brændt og ubrændt ler spredt i laget, dog med en koncentration omkring karbunden. Laget kunne ikke erkendes i profilsnittet.

Ved tømning af Hus 82 fandtes i grubehusets nordvestlige del en nedgravning på ca. 25 cm. I dette lag fandtes keramik, knogler, lerklining og fiskeknogler som ikke er blevet niveauopdelt, men registreret som A2870. Om laget består af sand, ler eller noget helt tredje er ikke noteret.

Fund: Bronzebeslag, jern, glasperle, kamfragment, tabletformet teenvægt af sandsten, hvæssesten, keramik, jernslagge, fiskeknogler.

Hus 83

Felt 8

T139

ST173

Grubehus, A2763, 2763a, 2763b, 2763c, 2763d, 2763d

Rundt fyldskifte, nedgravet 45 cm i undergrunden og med en bredde på 3,56 meter. I tilknytning til

Hus 83 er fundet fem stolpehuller, hvor af to A2763d og A2763e kunne være nedgravninger fra de tagbærende stolper i huset. Orienteringen på disse er øst vest, men i formen er de meget uens. Om de andre stolpehuller, skal knyttes til tagkonstruktionen er uvist.

Fund: jern, fibel, glas?, glasperle, hvæssesten, Østersøkeramik, jernslagge, slagge.

Hus 84

Felt 8

T139

ST169

Grubehus, A2871, 2871a

Lille rundt fyldskifte hvor bunden er nedgravet 20 cm i undergrunden og bredden er 2,40 meter.

Siderne i huset er jævne og bunden flad. Der er kun fundet et stolpehul i tilknytning til Hus 84. Husets bund er 20 cm dyb, dette kunne tyde på nedslidning, eventuelt efter intensiv pløjning på stedet. At fyldskiftets størrelse er reduceret er derfor sandsynligt og at et evt. andet stolpehul skal søges uden for det synlige fyldskifte en mulighed.

Fund: jern, keramik.

Hus 85

Felt 8

T135

ST199

Grubehus, A2749, 2749a, 2749b

Lille fyldskifte nedgravet 70 cm i undergrunden og 3,10 meter bredt. Under gulvet i Hus 85 fandtes to stolpehuller A2749a og 2749b. Disse er orienteret nordøst sydvest.

Fund: Thorshammer, jern, keramik, knogler, jernslagge, smedeskæl, bennål.

Hus 86

Felt 8

T135

ST197

DT25

Grubehus, A2750, 2750a, 2750b

Rundt fyldskifte nedgravet 70 cm i undergrunden og 4,10 meter bredt. Jævne sider og flad bund. Stolpehullet A2750b er beliggende i husets østlige ende. A2750a er et ildsted der ligger vestligt i Hus 86, ydermere syntes A2750a at være nedgravet i husets oprindelige gulvlag.

Fund: Sølvvedhæng, jern, tabletformet teenvægt af sandsten, keramik, smedeskæl, ravperle, glasperle, kamfragment?

Hus 87

Felt 8

T131

ST177

Grubehus, A2760, 2760a, 2760b, 2760c

Rundt fyldskifte, nedgravet 15 cm i undergrunden. Bredden 2,64 meter. Tre stolpehuller, er fundet i forbindelse med Hus 87, som er orienteret nordøst sydvest. A2760a og A2760b er de vestligste, hvor af A2760 er det sydligste. De to vestvendte stolpehuller tolkes som at den ene er en udskiftning. Dette har dog ikke været tilfældet for den østlige A2750c.

Fund: jern, keramik.

Hus 88

Felt 8

T?

ST175

Grubehus, A2756, 2756a, 2756b, 2756c

Rundt fyldskifte der er nedgravet 44 cm i undergrunden og er 3,15 meter i bredden. Tre stolpehuller, er registreret i forbindelse med udgravningen af Hus 88. Disse er orienteret nordøst sydvest. Uheldigvis er disse stolpehuller tegnet men ikke beskrevet.

Fund: jern, dobbelt koniske teenvægte, benperle, knogler, fiskeknogler, slagger, smedeskæl, glasperle.

Hus 89 + Hus 90

Felt 8

ST170

Grubehus 89, A2633, 2633a, 2633b, 2633c

Grubehus 90, A2632, 2632a, 2632b, 2632c, 2632d, 2632e

To grubehuse der ligger i forlængelse af hinanden. I fladen kunne de to fyldskifter ikke adskilles, men i profilsnittet viste stratigrafien at A2632 er det yngste hus. I den nordlige del i A2632 fandtes stolpehullerne A2632d og 2632e. Placeringen af stolpehullerne tyder dog ikke på at de har indgået i den tagbærende konstruktion. Muligvis stammer de fra anden aktivitet der er foregået i huset. Dette synes også at være tilfældet for A2633c.

Fund i A2632: jern, keramik, smedeskæl, slagger.

Fund i A2633: jern, keramik, knogler, jernslagge, smedeskæl.

Hus 91 + Hus 95

Felt 8

T?

ST167

Grubehus 91, A2713, 2713a, A2712

Grubehus 95, A2714, 2714a, 2714b

Hus 91: bredde 1,25 meter, dybde 20 cm. Orienteret øst vest.

Hus 95: bredde 1,75 meter, dybde 20 cm. Orienteret nordøst sydvest.

Begge grubehuse virker meget nedslidte (20 cm dybe). Sandsynligvis efter intensiv pløjning på stedet. I Hus 91 fandtes det ene stolpehul – a- nedgravet i undergrunde. Det andet stolpehul til tagkonstruktionen tolkes som værende A2712. Grundet nedslidning kan fyldskiftet med årene være reduceret. Derfor skal A2712 findes umiddelbart nordøst for Hus 91.

Hverken i fladen eller stratigrafien kunne det afgøres hvilket af grubehusene der var ældst.

Fund i A2713: glasperle, keramik, trækul.

Fund i A2714: glasperle, keramik, trækul.

Hus 92

Felt 8

T?

ST178

Grubehus, A2631, 2631a, 2631b, 2631c

Rundt fyldskifte med tre stolpehuller fundet under husets bund. Orienteringen er nordøst sydvest. Bredden på Hus 92 er 2,75 meter og dybden 26 cm, siderne er jævne og bunden flad. A2720 og A2721 ligger umiddelbart øst og vest for fyldskiftet. Sandsynligvis skal stolpehullerne knyttes til grubehuset, hvis størrelse kan være reduceret af pløjning på stedet. Er dette tilfældet må A2720 og A2721 som de andre stolpehuller A2631a, 2631b og 2631c havde været gravet ned i huset bund.

Bortset fra A2720 og A2721 beliggenhed, er eneste grund til denne mulige tolkning, den relativt lille dybde på Hus 92.

Fund: jern, glasperler, keramik, knogler, trækul.

Hus 93

Felt 8

T129

ST194

Grubehus, A2634, 2634a.

Rundt fyldskifte, hvor kun den vestlige del er afdækket. Grubehuset ligger ved den østlige udgravningsgrænse og husets anden halvdel er beliggende under denne. Bredden på huset er 2,80 meter og dybden 45 cm, siderne er jævne og bunden rund. Et stolpehul er fundet under grubehusets bund, beliggende i anlæggets sydvestlige del. Eventuelle andre stolpehuller der tilhøre Hus 93 må ligge i den østlige del, og var derfor ikke mulige at registrere under udgravningen.

Fund: keramik, knogler, trækul.

Hus 94

Felt 8

T144

ST201

Grubehus 94, A2764, 2764a, 2764b, 2764c, 2764d, bredde 2,64 meter, dybde 29 cm. Jævne sider, flad bund.

Grubehus nr.?, A2762, 2762a, 2762c, bredde 1,44 meter, dybde 19 cm.

To grubehuse der ligger i forlængelse af hinanden med orienteringen øst vest. Grubehusene er svære at adskille ud fra stratigrafien i profilsnittet, men umiddelbart ligner det at A2764 skær A2762 hvor A2764d er den østligste grænse. Hvorvidt a2764d skal henføres til A2764 er usikkert. Stratigrafien var ikke tydelig og at stolpehullet oprindeligt høre til A2762 kan ikke udelukkes.

Fund i A2762: jern, hvæssesten, keramik, jernslagge, slagge, trækul.

Fund i A2764: keramik, hvæssesten, fiskeknogler, trækul.

Hus 95 – se Hus 91

Hus 96

Felt 8

Treskibet langhus, A2785, 2786, 2782, 2867, 2812, 2808a

Treskibet langhus der er orienteret nordøst sydvest og beliggende i den sydlige del af Felt 8.

Består af tre sæt tagbærende stolper, hvor der på tværs er ca. 3 meter imellem de enkelte sæt.

Gennemsnitsdybden på stolpehullerne er ca. 30 cm, og længden ca. 16 meter målt fra de yderste sæt. Det sydvestligste sæt A2785/A2786 har et kortere spænd imellem de enkelte stolper end de øvrige.

A2777, 2779, 2780, 2781a, 2781b, 2783, 2784, 2787, 2788, 2789, 2790, 2791a og 2791b er mulige spor efter det nordvestlige vægforløb. Fra tagbærende A2782 til væggen er ca. 3 meter.

Hus 97

Felt 8

Treskibet langhus, A2821, 2822, 2823, 2836, 2837, 3838, 2843, 2842, 2851, 2849, 2852, 2853

20 meter langt hus med 6 sæt tagbærende stolper, hvoraf A2821, 2822, 2852 og 2853 er mulige gavlstolper. I husets længderetning står de enkelte tagbærende sæt for hver 4 – 4,5 meter, og spændet imellem stolperne på tværs er ca. 3 meter. Gavlstolperne står dog tættere med et spænd på 1 meter. Gennemsnitsdybden på stolpehullerne er 26 cm.

Hus 98

Felt 8

Treskibet langhus, A2897, 2898, 2895, 2896, 2892, 2893

Lille tresætter med en nordøst sydvest orientering. 10 meter langt hvor der er 5 – 5,5 meter imellem de enkelte sæt på langs. Spændet imellem stolperne på tværs er 2 - 2,5 meter.

Hus 99

Felt 8

Treskibet hus A2903, 2904, 2905, 2907

Lille to sæts hus med en længde på 4 meter. På tværs er spændet imellem de enkelte stolpehuller i sættene ca. 2,5 meter. Orienteringen er nordøst sydvest.

Hus 100

Felt 8

Treskibet hus A2725, 2688, 2685, 2722

Lille hus med to sæt tagbærende stolper. 5 meter langt og med et spænd på 4 meter imellem stolperne på tværs. Huset er orienteret nord syd.

Hus 101

Felt 8

Treskibet hus A2727, 2709, 2730, 2733

Lille hus med to sæt tagbærende stolper. 5 meter langt og med et spænd på 3 – 3,5 meter imellem stolperne på tværs. Huset er orienteret nord syd.

Oprindeligt opfattedes Hus 100 og Hus 101 som en bygning, ikke mindst på grund af stolperækken på vestsiden. De tagbærende stolper er dog tilsyneladende delt i 2x2 sæt med en forskel i tværdspænd. Desuden kunne der ikke findes en forlængelse dermed mere symmetri mod syd. Stolperækken vest for husene kan sammenlignes med flere andre stolpeforløb på 5 – 15 meters længde forskellige steder på felterne.

Hus 102

Felt 10

Treskibet langhus, A2986, 2987, 2978, 2979, 2975, 2977, 2989, 2982

15 meter langt nord syd gående hus, med 4 sæt tagbærende stolper, hvor af a2982 og A2989 er nordlige gavlstolper. Imellem de enkelte stolpesæt er der i længderetningen 4,5 meter.

Spændet på tværs af stolpesættene er 3 meter. Dog er der imellem gavlstolperne kun 1 meter.

Huset har let krummede vægge med enkelte indtrukne stolper, A2964, 2965, 2966 i det

østlige vægforløb og A2946, 2947 i det vestlige. Dette tolkes som indgangspartier. Den

østlige væg består af A2958, 2959, 2960, 2961, 2963, 2967, 2968, 2971, 2972, og den vestlige af A2941, 2942, 2943, 3010, 2945, 2948, 2949, 2950, 2951, 2952, 2953, 2954, 2957.

Stolperne til den sydlige gavl mangler.

Hus 103

Felt 10

T?

ST226

Grubehus, A2884, 2884a, 2884b, 2884c, 2884d

Rundt fyldskifte på 4,5 x 4 meter. Ca. 79 cm. nedgravet i undergrunden med jævne sider og flad bund. Huset er orienteret øst vest med fire tagbærende stolper.

Fund: jern, hvæssesten, keramik, jernslagge, fiskeknogler, slagge, smedeskæl.

Hus 104

Felt 11

T?

ST227

Grubehus, A2879, 2879a, 2879b, 2879e, 2879f, 2879g

Stort rundt fyldskifte på 4,40 x 5 meter. Nedgravet ca. 75 cm i undergrunden og med jævne sider og flad bund. Under gulvet spor efter fem stolpehuller.

Fund: sværdfæsteknap, bronzering, jern, teenvægte, Østersøkeramik?, keramik, vævevægt, jernslagge, slagge, smedeskæl, fiskeknogler.

Hus 105

Felt 11

T154

ST234

Grubehus, A2874, 2874a

Lille rundt fyldskifte med en bredde på 2,19 meter. Ca. 40 cm nedgravet i undergrunden med jævne sider og flad bund. Under det oprindelige gulvlag er kun fundet et stolpehul A2874a.

Fund: jern, hvæssesten, benkam, keramik, slagge.

Hus 106

Felt 11

T152 + 154

ST233

Grubehus, A2880, A2880a, 2880b

Rundt fyldskifte på 3,5 x 3,0 meter. De jævne sider og den flade bund er nedgravet ca. 46 cm i undergrunden. Meget få fund i grubehuset resulterede i at kun niveau 1, 2 og 3 er soldet, resten er gravet med ske.

Fund: slagger, keramik, trækul.

Hus 107

Felt 11

T152

ST235

Grubehus, A2883, 2883a

Fyldskifte på 3,0 x 2,71 meter og nedgravet ca. 35 cm i undergrunden.

Meget få fund i grubehuset.

Fund: slagger, keramik, lerklining, trækul.

Hus 108

Felt 11

T150 + 151

ST235

Grubehus, A2882, 2882a, 2883b

Rundt fyldskifte 2,85 meter bredt i tværsnittet og nedgravet 53 cm i undergrunden. Under gulvlaget fandtes to stolpehuller A2882a og 2882b.

Fund: jern, keramik, smedeskæl, trækul.

Hus 109

Felt 9

T170 + 171

ST236

Grubehus, A2914, 2914a, 2914b

Rundt fyldskifte med et tværsnit på 3,64 meter og en dybde på 20 cm. Siderne er jævne og bunden flad. To stolpehuller, er fundet i forbindelse med Hus 109.

Fund: jernbeslag, glas, glasperle, keramik, slagger, basalt, slagger, smedeskæl.

Hus 110

Felt 9

T176

ST237

Grubehus, A3005, 3005a, 3005b

Rundt fyldskifte med en bredde på 2,64 meter og 38 cm dybt. Siderne er jævne og bunden flad. I forbindelse med Hus 110 er der fundet to stolpehuller A3005a og 3005b.

Fund: jern, keramik, slagger, trækul.

Hus 111

Felt 8

T?

ST207

Grubehus, A2479, 2479a, 2479b

Rundt fyldskifte, 3,70 meter bredt og nedgravet 40 cm i undergrunden. Siderne er jævne og bunden flad. I forbindelse med Hus 111 er der fundet to stolpehuller a2479 a og 2479b.

Hus 112

Felt 8

T?

ST 205

Grubehus, A2526, 2526a, 2526b, 2526c, 2526d, 2526e, 2526f

Stort rundt fyldskifte med en bredde i tværsnittet på 3,75 meter og en dybde på 70 cm.

Siderne er jævne og bunden rund til flad. Under gulvlaget er fundet 6 stolpehuller til Hus 112. A2623 og A2624 som ligger umiddelbart nordøst og sydvest for fyldskiftet er snittet samtidig med grubehuset. Der er dog intet der tyder på at de skal ses i sammenhæng med anlægget.

Fund: jern, keramik, knogler, tenvægt.

Hus 113 - se hus 70

Hulvej eller grøft ? A2576

Felt 8

”hulvej” eller et grøftlignende anlæg hvori der er lagt 3 tværsnit (snit 1, 2, 3).

Løber i den nord vestlige del af flet 8. Afgrænses mod nord, men mod vest fortsætter den ind under eksisterende markvej og strækker sig sandsynligvis ned mod fjorden. Dybden af grøften varierer, fra 50 cm til omkring 76 cm på dybeste sted. Der blev ikke gjort nogle fund der kan datere grøften, så hvorvidt den er samtidig med pladsens øvrige funktioner er uvis.

Brydegruber ? A2875 + A2876

ST172

To aflange fyldskifter med trækul, brændte sten og grus og med en gennemsnitsdybde på 28 cm. Fra de to anlæg er udtaget jordprøver, men der er ikke fundet genstande der daterer gruberne eller afslører noget om deres anvendelse (jf. bilag C, rapport ved cand. scient.

Annine S. A. Moltsen). Selv om der ikke fandtes spor efter hør, kan der muligvis være tale om brydegruber anvendt i forbindelse med hørforestilling (lignende gruber med stort indhold af hørrester er fremkommet ved ladepladsen ved Næs udgravet af Sydsjællands Museum).

Konklusion

Udgravningen i år 2001 ved Vester Egesborg viste en bebyggelse med tilhørende aktivitetsområde i form af grubehusene, produktionstekniske anlæg og gruber. I alt fremkom 37 grubehuse og 7 stolpebyggede langhuse. I felt 8 var anlægsintensiteten var størst, men alle felter og anlæg skal ses i en større sammenhæng med de tidligere års udgravninger.

Grubehusene dominerer fortsat som bygningstype, men der er i udgravningen 2001 fremkommet væsentlig flere treskibede huse end det normalt ses på kystbaserede anløbspladser. Det er ikke umuligt, at der er tale om et egentligt gårdanlæg med en udtalt håndværksvirksomhed tilknyttet, selv om en egentlig hovedbygning endnu synes at mangle.

Grubehusene rummede typisk håndværksspor, især i form af jernaffald og smedeskæl, men også vævægte var relativt hyppige. Hertil kommer lidt affald fra glasperleproduktion og kammageri. Dateringen af bygninger og andre anlæg viser samme tidshorisont som tidligere resultater fra udgravninger ved Vester Egesborg, nemlig 6.- 10. århundrede e.Kr.

København den 15. december 2002

Lisbeth Gernager
Stud. mag